

Fuchsia's en orangerieplanten.

Cýcas, een oude groeivorm.

Deze op palm gelijkende planten worden ook wel Vredespalm genoemd. Zij worden echter slechts enkele meters hoog en zijn daardoor geschikt om als potplant gehouden te worden. Zij bezitten zeer mooie, gevederde, glanzende bladeren. De stam ontwikkelt zich van een geschubde, ananasvormige stam, overblijfsel van de bladvoeten, tot een gegeribte cilinder. In tegenstelling tot de stam van een palm is hij niet vuil en vezelig. Binnenin zit een rijkelijke mergkern.

Deze in onze tijd wel zeer speciale plant heeft haar glorietijd gekend in het Carboon, het steenkooltijdperk. We hebben dus reeds veel van haar fossiele overblijfselen verstoekt.

Vooraf bij de jonge planten en bladeren valt het op dat we hier niet met een palm te doen hebben. Zij ontrollen zich als een varenblad en komen ook niet uit een schacht, waardoor zij geen vezels bezitten aan de bladrand. De rest van de kenmerken laat geen verwantschap blijken met de varens, zij vormen immers geen sporen doch noten.

We hebben te maken met de levende fossielen van de Cycadaceae. Zij komen op verscheidene geïsoleerde plaatsen voor op deze sites waar zij gedurende miljoenen jaren de klimaats-wisselingen konden overleven. Cycas komt alleen voor op het Oostelijk halfrond, hoofdzakelijk in Japan. De *Encephalartos* vinden we in Afrika, de *Ceratozamia* (met eivormige bladeren) uitsluitend in Mexico en de *Stangeria* enkel in Oost-Afrika.

De Cycadaceae behoren tot de naaktzadigen net zals de coniferen. Hun bloemen zijn éénslachtig en éénhuizig en de zaden worden niet door vruchtbladeren bedekt. We hebben dus een mannelijk en een vrouwelijk exemplaar nodig om vruchten te verkrijgen. Daar waar de coniferen hun zaden in geschubde appels laten rijpen, doet de vruchtentros van de Cycasfamilie eerder denken aan een beschermd vogelnest vol kleinere (*Zamia's*) of grotere (*Cycas*) eieren.

Van het zetmeel uit het merg van de Cycas wordt een drank bereid: kukeon in het Grieks, vandaar de naamgeving.

In de natuur worden de bladeren tot twee meter lang. In een pot beperken de bladeren zich tot zeventig of tachtig centimeter en blijven dikwijls veel kleiner. In sommige omstandigheden kunnen ze wel eens hun oorspronkelijke lengte bereiken, wat de estiek niet steeds ten goede komt en ten onrechte een onevenwicht zou kunnen laten vermoeden.

De interessantste vormen zijn de *Cycas revoluta* en de *Zamia*, op het eerste gezicht minder verwante vormen.

De *Cycas revoluta*.

De *C. Revoluta* krijgt een dikke stam tot 3 meter. Het heeft echter heel wat jaren verzorging om het lijf om deze hoogte te bereiken, gelukkig maar.

De bladeren worden 50 tot 200cm lang en zijn fijn geveerd. Zij zijn leerachtig, donkergroen glanzend.

De vruchten van de Cycas zitten als in een nest gevat

Zaad op ware grootte.

De noten zijn eivormig en 4cm groot. Zij kunnen worden uitgedroogd op een centrale verwarming op een bed van natte turf bij 25 tot 35 °C. Het kiemen kan reeds na vier weken gebeuren, het kan echter ook anderhalf jaar in beslag nemen. De grootste gevaren zijn schimmels en rouwvliegjes. Om de schimmel te overwinnen bij de aanvang geregeld het zaad van het bed nemen en spoelen met warm kraantjeswater. Desnoods het turfbed vernieuwen.

Zodra het kiemproces aan de gang is wordt de ideale temperatuur 25°C. Op dat ogenblik komen de rouwvliegjes graag hun eitjes op het zaad afzetten. Hun larven eten op een mum van tijd de voedselvoorraad van de kiemplant op.

De kiem gaat recht de grond in, waar zij wortels vormt. Van daaruit komt het eerste blad op zoek naar de zon.

Pas na enkele maanden of een paar jaar komen de volgende twee of drie bladeren zich ontrollen. Na vijf jaar krijgen we een mooie plant van een veertigtal centimeter hoog: ons zelfgekweekte levende fossiel. En we mogen er fier op zijn.

Het verplanten gebeurt bij voorkeur wanneer de groei optimaal is, dit is als de jonge blaadjes klaar staan om zich te ontrollen.

Tijdens de zomermaanden mag de plant buiten staan op een beschutte plaats. Zij is dankbaar voor de ochtend- en de avondzon. De middag brengt zij verplicht door in de schaduw zoniet krijgt zij een zonneshlag en vergelen of verbranden de bladeren.

De ideale bodemtemperatuur ligt om en bij de

15°, de omgevingtemperatuur omstreeks 25°.

Een regelmatig verplanten in een pot die even hoog is als breed helpt de plant op groei houden en daarbij moeten we rekening houden met de stabiliteit want de bladeren vangen flink wat wind.

Water geven gebeurt zoals bij de palmbomen: steeds regenwater gebruiken en dat in het hart van de plant regenen zodat de hele stam kan mee profiteren van de dagelijkse watergift. Tijdens de wintermaanden kunnen we de temperatuur laten zakken tot 13°. Dat is dan wel het absolute laagtepunt om vergeling en vroegtijdige bladsterfte te voorkomen. De watergift beperkt zich dan tot het voorkomen van het uitdrogen van de aarde doch ook nu steeds via de bladeren. Is het toch zover gekomen, verplant dan onmiddellijk in licht bemeste grond tijdens de zomer of in stekgrond tijdens de winter. In dat laatste geval zullen we een tweede maal dienen te verpotten tijdens de bladgroei (mei-juli) in normale potgrond gedraineerd met 1/3 grof zand. Schrik niet wanneer de plant toch een volledig

rozet (3-5 bladeren) verliest. De plant regelt haar evenwicht via haar bladeren en zal er later, in gunstiger omstandigheden terug bijmaken. In onze streken is het normaal dat slechts om de twee jaar nieuw blad gevormd wordt (of afsterft). Indien de plant in de woonkamer wordt gehouden wordt ze ten minste drie maal per week op de gootsteen uitbundig in drie beurten beneveld om het vochttekort in de atmosfeer te compenseren.

De verdorde bladeren worden op twee centimeter van de stam afgesneden. De rest zal in de loop der tijden wegteren en over enkele jaren van de dikker wordende stam afscheuren, opdrogen en afvallen. De stam wordt immers in verhouding tot de bladeren behoorlijk dik.

Als buitenbeentje kan de *revoluta* zich ook vermenigvuldigen door middel van knollen. De planten die in de handel te koop zijn zullen in veel gevallen door import klonen zijn van dergelijke exemplaren en deze eigenschap ook bezitten. Zaailingen bieden veel minder deze kans; trouwens enkel gespecialiseerde instellingen met ruime serres zouden de planten in onze streken voldoende groot kunnen laten worden (na 30 jaar) om van deze vermenigvuldigingsmethode gebruik te kunnen maken. Commercieel dus onhaalbaar.

De *Cycas circinalis* is afkomstig uit Indonesië, Ceylon en de Filippijnen. Het uitzicht is eender als dat van de *C. Revoluta* doch de bladeren zijn breder.

Zamia.

De *Zamia* is nog moeilijker te vinden dan de *Cycas*. Hier zullen we in de regel onze toevlucht moeten zoeken tot het zaaien. Enkele Nederlandse kwekers en invoerders hebben de plant beschikbaar in beperkte hoeveelheden en bieden ze te koop aan op plantenbeurzen voor tropische planten (Cactusbeurzen e.d.). Het zaad is te krijgen bij handelaars is speciale zaden uit Engeland en Duitsland.

De *Zamia* heeft dezelfde eigenschappen en groeivoorwaarden als de *Cycas* alhoewel hij verschilt van uitzicht. De bladeren zijn eivormig en dikker dan van de *Cycas*. Zij zijn ook soms licht behaard. De kleur is bleekgroen tot geel, wat heel wat liefhebbers in de waan laat dat de plant ongezond is. Er bestaan ook variëteiten met donkerder bladeren doch dat kan ook voortkomen uit de belichtings- en voedingsvoorwaarden.

Door het grotere blad is het gevaarlijker de planten 's morgen water te geven omwille van de brandvlekken die de zon door de waterdruppels op het blad kan schroeien. Anderzijds biedt de lichtere kleur hiertegen bescherming.

Callebaut Eric.